

ZGJERIMI I DEPONISË NË LANDOVICË

QERSHOR, 2025

ZGJERIMI I DEPONISË NË LANDOVICË

Autor dhe botues: EC Ma Ndryshe

Rr. Fehmi Lladrovci Nr.67, Prizren,
Rr. Xhemajl Mustafa 9/1 LL-4 Nr.7

www.ecmandryshe.org
info@ecmandryshe.org

029 222 771

Qershor, 2025

HYRJE

Menaxhimi i mbetjeve është një ndër sfidat më të mëdha mjedisore me të cilat përballen qytetet moderne dhe deponitë janë një komponent qendror i këtij sistemi. Deponitë janë vend grumbullime të ndërtuara për të depozituar mbetjet komunale dhe industriale në mënyrë të kontrolluar me qëllim që të minimizohen efektet negative në mjedis dhe në shëndetin e njerëzve. Ato përfaqësojnë fazën e fundit të trajtimit të mbetjeve pas përpjekjeve për reduktim, ripërdorim dhe riciklim.

Historikisht deponitë janë përdorur si një zgjidhje e drejtpërdrejtë për eliminimin e mbeturinave por me kalimin e kohës është bërë e qartë se deponitë të ndërtuara pa standarde të duhura mund të shkaktojnë pasoja të mëdha mjedisore siç janë ndotja e ujërave nëntokësore, ndotja e ajrit përmes emetimit të gazrave si metani, dhe kontaminimi i tokës. Për këtë arsye vendet e Bashkimit Evropian dhe shumë shtete të zhvilluara kanë reformuar mënyrën e funksionimit të deponive duke zbatuar standarde strikte të ndërtimit, operimit dhe mbylljes së tyre.

Deponitë klasifikohen sipas llojit të mbetjeve që depozitohen në to: deponi për mbetje të ngurta komunale, për mbetje të rrezikshme, industriale apo të ndërtimit. Gjithashtu ekziston dallimi midis deponive të hapura dhe atyre të kontrolluara (me barriera inxhinierike, sistem të mbledhjes së lëngjeve dhe gazrave, etj).

Në Kosovë deponitë vazhdojnë të jenë forma dominuese e trajtimit të mbetjeve për shkak të mungesës së infrastrukturës për ndarje në burim, riciklim ose përpunim të mbetjeve organike. Ky model i vjetruar jo vetëm që është i paqëndrueshëm nga pikëpamja mjedisore por edhe ekonomikisht i dëmshëm pasi nuk shfrytëzohen burimet që mbetjet mund të ofrojnë përmes riciklimit apo rikuperimit të energjisë.

Mungesa e edukimit publik, kapacitetet e ulëta institucionale dhe financimi i pamjaftueshëm kanë bërë që shumë deponi në Kosovë të funksionojnë përtej kapacitetit dhe jetës së planifikuar duke u kthyer në burime të mëdha ndotjeje.

Për më tepër ndërtimi i deponive të reja has në kundërshtime nga komuniteti lokal për shkak të përvojave të kaluara me menaxhim të dobët dhe mungesë transparence.

Prandaj nevoja për reforma në menaxhimin e mbetjeve është urgjente dhe kërkon qasje të integruar nga hartimi i politikave të qarta dhe zbatimi i ligjeve për mjedisin deri te ndërtimi i infrastrukturës moderne për deponi dhe edukimi i publikut për ndarjen e mbeturinave në burim.

Duke pasur parasysh rëndësinë e menaxhimit të qëndrueshëm të mbetjeve, transparenca nga institucionet përgjegjëse mbetet thelbësore në çdo fazë të procesit nga planifikimi deri te zbatimi i projekteve. Përfshirja aktive e publikut dhe qasja në informacion ndihmojnë në rritjen e besimit dhe shmangien e kundërshtimeve të panevojshme. Praktikë transparente i japin legjitimitet politikave mjedisore dhe kontribuojnë në vendimmarrje të informuar e gjithëpërfshirëse. Kjo është veçanërisht e rëndësishme në kontekstin e projekteve që lidhen me ndërtimin dhe zgjerimin e deponive. Institucionet duhet ta shohin transparencën si kusht themelor, jo si hap formal.

Korniza ligjore kombëtare e mjedisit

- Ligji për Mbrojtjen e Mjedisit Nr. 03/L-025
- Ligji nr. 08/l-181 për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis (2023)
- Ligji për mbrojtjen e ajrit nga ndotja Nr. 08/L-025 (2022)
- Ligji për Mbeturinat Nr.08/L-071 (2022) për ndryshim dhe plotësimin e ligjit Nr. 04/L-060 (2012) për mbeturina
- Ligji Nr. 08/L-145 për Parandalimin dhe Kontrollin e Integruar të Ndotjes
- Ligji për ujërat e Kosovës Nr. 04/L-147
- Ligji për planifikim hapësinor Nr. 04/L-174
- Ligji për ndërtim Nr. 04/L-110
- Ligji për tokën bujqësore Nr. 02/L- 26
- Ligji për mbrojtjen e natyrës Nr. 03/L-233
- Ligji Nr. 03/L-120 për ndryshimin dhe plotësimin e Ligjit për rrugë Nr. 2003/11
- Ligji për kimikate Nr. 04/L-197
- Ligji për mbrojtjen nga zhurma Nr. 02/L-1027
- Ligji për mbrojtjen nga zjarri Nr. 04/L-012
- Ligji Nr. 03/L-138, për ndryshim dhe plotësim të Ligjit Nr. 02/L-89 për tregti me naftë dhe derivate të naftës në Kosovë

Strategjia për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave në Kosovë 2021–2030

Strategjia Nacionale për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave 2021–2030 ka për qëllim të krijojë një sistem të qëndrueshëm, të sigurt dhe të efektshëm për menaxhimin e mbeturinave në përputhje me parimet e ekonomisë qarkore dhe direktivat e Bashkimit Evropian. Dokumenti strategjik përcakton një vizion afatgjatë dhe synon zvogëlimin e ndikimit të mbeturinave në mjedis dhe shëndetin e njerëzve.

Objektivat strategjike kryesore përfshijnë:

- Rritjen e përfshirjes së popullatës në mbledhjen dhe trajtimin e mbeturinave.
- Rritjen e kapaciteteve për ndarjen, ripërdorimin dhe riciklimin e mbeturinave.
- Zhvillimin e qendrave të menaxhimit të integruar të mbeturinave.
- Përmirësimin e infrastrukturës ekzistuese për deponi të kontrolluara.
- Mbylljen dhe rehabilitimin e deponive ilegale.

Dokumenti promovon ndarjen e mbeturinave në burim, grumbullimin selektiv, trajtimin e mbeturinave organike si dhe vendosjen e tarifave të qëndrueshme që mbulojnë shpenzimet reale të shërbimeve të menaxhimit të mbeturinave. Gjithashtu strategjia përfshin plane për zhvillimin e qendrave regjionale për menaxhim të mbeturinave, ku bën pjesë edhe Deponia Rajonale e Landovicës si një ndër nyjet kryesore për rajonin e Prizrenit.

Zbatimi i strategjisë është i ndërlidhur me Planin e Veprimit për periudhën 2021–2023 dhe planifikime të mëvonshme që përcaktojnë masat konkrete, projektet prioritare dhe burimet e financimit.[1]

[1] Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës (2021). *Strategjia për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave në Kosovë 2021–2030*. Prishtinë: MMPHI.
<https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=42930>

Historiku dhe problemet e deponisë aktuale

Mbeturinat Komunale të Prizrenit deponohen në deponinë regjionale në Landovicë, e cila menaxhohet nga Kompania për Menaxhimin e Deponive të Kosovës Sh.A. (KMDK). Deponia në Landovicë e cila u shërben edhe komunave të Rahovecit, Malishevës, Suharekës, Mamushës dhe Gjakovës është ndërtuar në vitin 2003 dhe ka filluar të operojë në vitin 2004. Fillimisht është menduar të jetë e hapur për deponim deri në vitin 2020, mirëpo KMDK i ka vazhduar jetëgjatësinë deri në vitin 2025. Madhësia e përgjithshme është 25 ha, ndërsa zonë me shtresë të izoluar (gjeomembranë) ka një sipërfaqe prej vetëm 8 ha. Kapaciteti i përgjithshëm i saj është 2,500,000m³.

Në një inspektim monitorues të realizuar nga MMPH në vitin 2018 janë vërejtur probleme të theksuara me menaxhimin e ujërave të ndotura të deponisë të cilat rrjedhin jashtë saj dhe si pasojë është krijuar një liqe i cili nuk trajtohet, dhe rrezikon ujërat sipërfaqësore dhe nëntokësore.[2]

Projekti i deponisë së re

Në kuadër të përpjekjeve për përmirësimin e menaxhimit të mbeturinave në nivel nacional është planifikuar ndërtimi i qelizave të reja në kuadër të deponisë ekzistuese në Landovicë. Ky projekt është pjesë e fazës së dytë të investimeve për rehabilitimin e deponive në Kosovë dhe financohet nga Banka Gjermane për Zhvillim (KfW), Bashkimi Evropian dhe Qeveria e Kosovës.

Projekti synon krijimin e hapësirës së nevojshme për depozitimin e mbeturinave komunale për një periudhë funksionale prej 14 vitesh. Ky zgjerim përfshin realizimin e një serie punimesh infrastrukturore dhe teknike që mundësojnë menaxhimin e sigurt dhe efikas të mbeturinave.

Zgjerimi përfshin ndërtimin e një njësie të re për depozitimin e mbeturinave, me një sipërfaqe prej rreth 8.4 hektarësh. Për të mundësuar një funksionim të qëndrueshëm, në fazën e ndërtimit

[2] Monitorimi dhe vlerësimi i gjendjes mjedisore të deponive sanitare dhe stacioneve të transferit të mbeturinave (AMMK) në:
https://www.ecmandryshe.org/repository/docs/201202110304_rudhezuesi_per_te_drejtat_e_njeriut_ndaj_mjedisit_n_e_kosove.pdf

parashihen punime tokësore për përgatitjen e terrenit si dhe ndërtimi i sistemit të rreshtimit me shtresë argjilore dhe membranë HDPE, për të parandaluar ndotjen e tokës dhe ujërave nëntokësore.[3]

Në kuadër të infrastrukturës mbështetëse projekti përfshin edhe ndërtimin e rrugëve të brendshme të qarkullimit, sistemin për menaxhimin e ujërave atmosferike, sistemin e ujësjellësit dhe kanalizimit si dhe shërbime ndihmëse si kabina për peshore, objekte për punëtorë, shtylla ndriçimi dhe sistemin për mbrojtje nga zjarri. Po ashtu është planifikuar ndërtimi i pusetave dhe rezervuarëve për përpunimin dhe menaxhimin e llumit të mbeturinave (ujërat e ndotura), duke përfshirë pompimin dhe sistemin e gypave për transport.

Zbatimi i këtij projekti do të përmirësojë ndjeshëm kapacitetin e trajtimit të mbeturinave në komunën e Prizrenit dhe rajonet përreth, duke kontribuar në mbrojtjen e mjedisit dhe në përmbushjen e standardeve të nevojshme për menaxhimin e qëndrueshëm të mbetjeve.

Qëllimi i projektit është të ndërtojë një strukturë moderne që mundëson deponimin e mbeturinave në përputhje me standardet mjedisore të Bashkimit Evropian. Kjo përfshin mbylljen graduale të qelizave të vjetra, ndërtimin e qelizave të reja me sistem drenazhimi, izolimi, menaxhimi të gazrave dhe të ujërave të ndotura. Për më tepër, synohet të vendosen masa për mbikëqyrje të ndotjes dhe për përmirësimin e ndikimit vizual e ambiental të deponisë.

Sipas komunikatës zyrtare nga Kompania për Menaxhimin e Deponive të Kosovës (KMDK), projekti është në fazën përgatitore dhe është diskutuar me përfaqësues të komunitetit lokal në Landovicë, të cilët kanë shprehur shqetësimet e tyre lidhur me ndikimin e vazhdueshëm të deponisë në jetën dhe shëndetin e tyre. Zyrtarët janë zotuar për një qasje më transparente dhe përfshirëse në zbatimin e projektit.

[3]RAPORT I VLERËSIMIT TË NDIKIMIT NË MJEDIS Për Zgjerimin e Deponisë së Mbeturinave në Prizren
[3] Monitorimi dhe vlerësimi i gjendjes mjedisore të deponive sanitare dhe stacioneve të transferit të mbeturinave (AMMK) në:
https://www.ecmandryshe.org/repository/docs/201202110304_rudhezuesi_per_te_drejtat_e_njeriut_ndaj_mje_disit_ne_kosove.pdf

Ky projekt konsiderohet një hap i rëndësishëm drejt reformimit të sistemit të menaxhimit të mbeturinave në Kosovë dhe ndihmon në adresimin e një problemi afatgjatë që ka ndikuar drejtpërdrejt në mjedis dhe shëndetin publik.[4]

Modelet evropiane të menaxhimit të mbeturinave

Vendet e Bashkimit Evropian kanë zhvilluar sisteme të qëndrueshme të menaxhimit të mbeturinave, të bazuara në ndarjen në burim të mbeturinave, kompostimin, riciklimin dhe djegien e mbetjeve për prodhim energjie. Kjo strategji ndihmon në reduktimin e sasisë së mbeturinave që përfundojnë në deponi. Shtete si Gjermania, Suedia dhe Holanda kanë arritur që më pak se 5% e mbeturinave të përfundojnë në deponi. Ndarja në burim është themeli i këtij sistemi. Qytetarët ndajnë mbeturinat në disa kategori në shtëpi: mbetje organike, plastike, metalike, letër dhe mbetje të përgjithshme. Më pas, ato shpërndahen në qendra për trajtim ku riciklohen, përpunohen për energji ose kompostohen. [5]

Ky model kërkon:

- Infrastrukturë adekuate për ndarjen dhe grumbullimin
- Edukim dhe vetëdijesim të qytetarëve
- Mbështetje ligjore dhe financiare nga shteti

Zbatimi i një modeli të tillë në Kosovë do të ishte një hap drejt përmbushjes së standardeve evropiane dhe mbrojtjes së mjedisit.

[4] https://mmphi.rks-gov.net/MMPHIFolder/AnnouncementFiles/2024_45d4a4cf-2ae1-4624-94c2-88953dfeff16.pdf

[5] https://ec.europa.eu/environment/topics/waste-and-recycling/waste-framework-directive_en

Shqetësimet e banorëve dhe ndikimet në shëndet dhe mjedis

Banorët e fshatit Landovicë dhe zonave përreth kanë qenë të ekspozuar për vite me radhë ndaj ndikimeve të drejtpërdrejta nga deponia ekzistuese. Era e rëndë që shpërndahehet nga mbeturinat, prezencja e insekteve dhe rreziku nga ndotja e ujit të pijshëm janë shqetësime të vazhdueshme për komunitetin lokal. Gjatë anketimeve shumë banorë kanë treguar për raste të rritura të sëmundjeve respiratore, alergjive dhe shqetësimeve gastrointestinale.

Nga ana tjetër ndërtimi i deponisë së re ka krijuar frikë dhe pasiguri mes banorëve, të cilët kërkojnë garanci konkrete se ky projekt nuk do të përsërisë gabimet e së kaluarës. Një pjesë e tyre janë shprehur se nuk kanë qenë të përfshirë në procesin e konsultimeve publike dhe se nuk kanë marrë informacion të mjaftueshëm për përfitimet dhe risqet e mundshme.

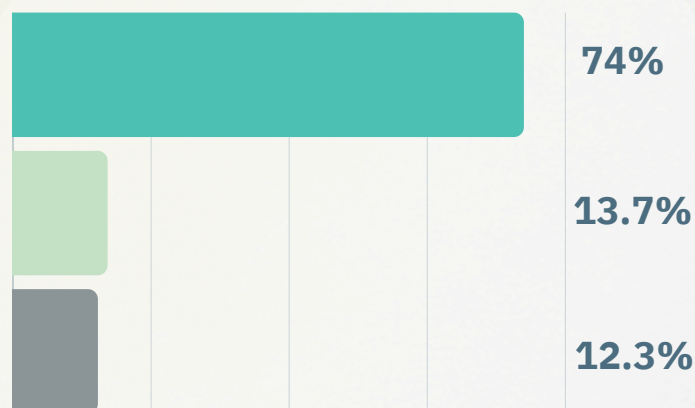
Me këtë hulumtim EC Ma Ndryshe ka synuar të analizojë qëndrimet, perceptimet dhe shqetësimet e banorëve të Landovicës dhe qytetarëve të Prizrenit lidhur me projektin për zgjerimin e deponisë ekzistuese. Qëllimi i anketimit ka qenë të kuptohet më mirë niveli i informimit të qytetarëve, ndikimi i projektit në komunitet si dhe nevoja për përfshirje më të madhe publike në vendimmarrje për çështje mjedisore.

*Në kuadër të këtij procesi janë anketuar gjithsej **227 persona**, prej të cilëve **76 nga fshati Landovicë** (ku 58 kanë qenë burra dhe 18 gra) dhe **151 nga qyteti i Prizrenit** (ku 98 kanë qenë burra dhe 53 gra).*

Rezultatet nga anketimi me banoret e Landovicës

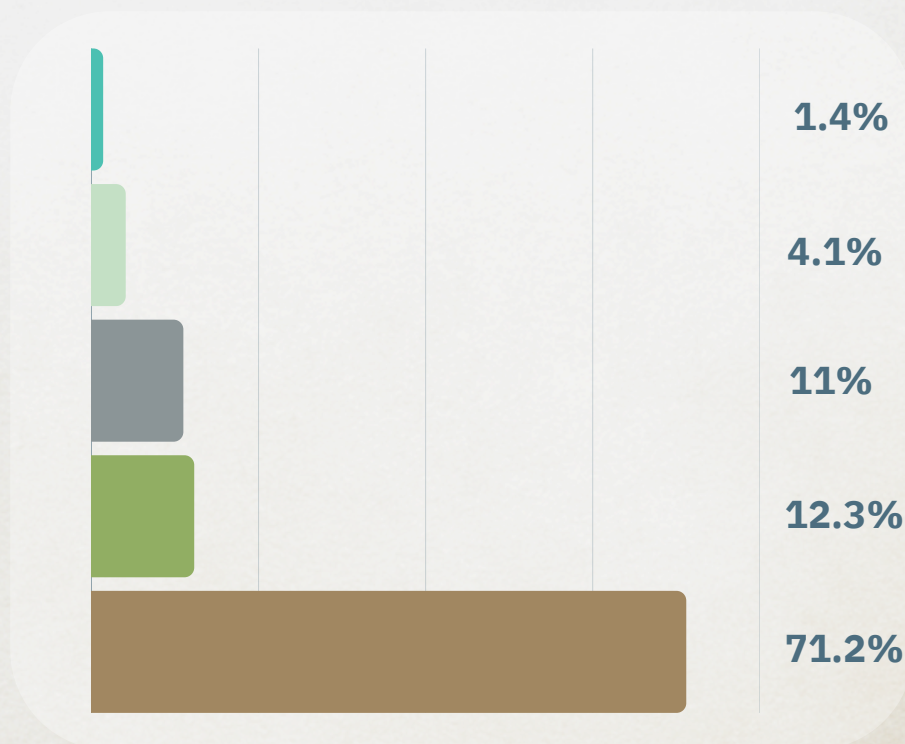
1. A jeni të informuar për gjendjen e deponisë aktuale në Landovicë?

- ☒ Po
- ☐ Jo, por do të doja të jap mendimin tim për menaxhimin e saj
- ☐ Kam dëgjuar diçka, por nuk kam informacion të detajuar

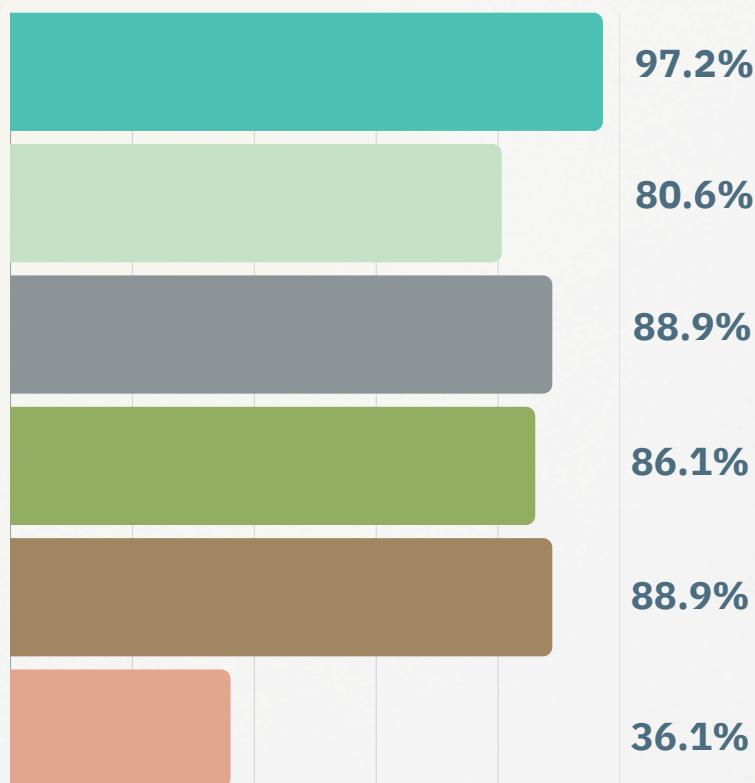
2. Si do ta vlerësonit menaxhimin e deponisë aktuale në Landovicë?

- ☒ Shumë mirë
- ☐ Mirë
- ☐ Mesatar
- ☐ Keq
- ☐ Shumë keq

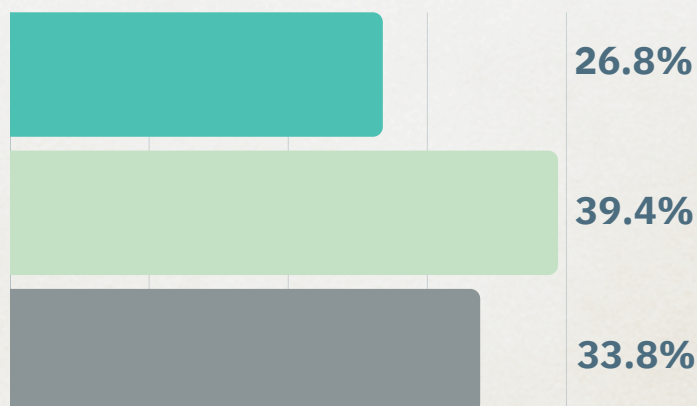
3. Cilat probleme keni hasur deri më tani për shkak të deponisë aktuale? *(Mund të zgjedhësh më shumë se një opsion)*

- Erë e rëndë dhe ndotje e ajrit
- Shpërndarje e mbetjeve përreth zonës
- Prania e kafshëve endacake
- Ndotje e ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore
- Rrezik për shëndetin publik
- Zhurmë dhe shqetësim për banorët përreth

4. A jeni të informuar për projektin e deponisë së re në Landovicë?

- Po
- Jo, por do të doja të jap mendimin tim për projektin
- Kam dëgjuar diçka, por nuk kam informacion të detajuar

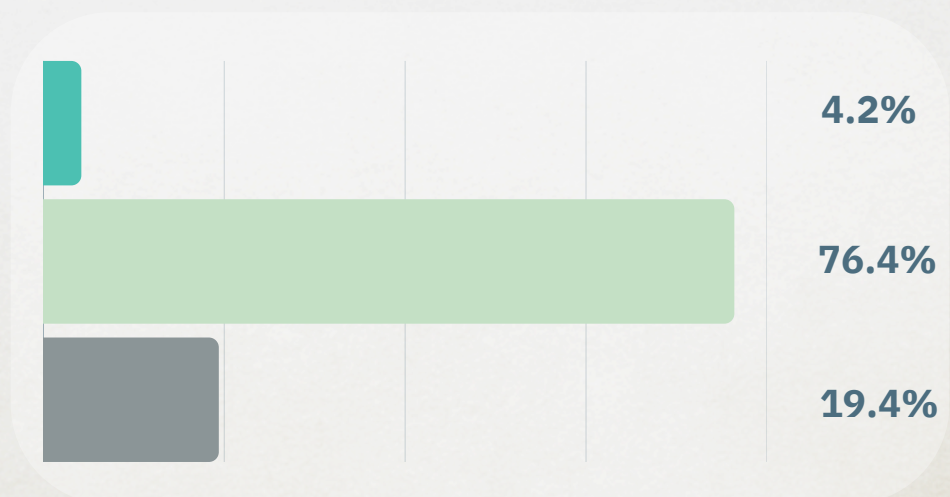
5. A keni marrë ndonjë ftesë për të marrë pjesë në debatin publik mbi deponinë?

- Po, kam marrë ftesë direkte
- Po, kam parë ftesën në uebfaqe apo rrjetet sociale
- Jo, nuk kam marrë ftesë

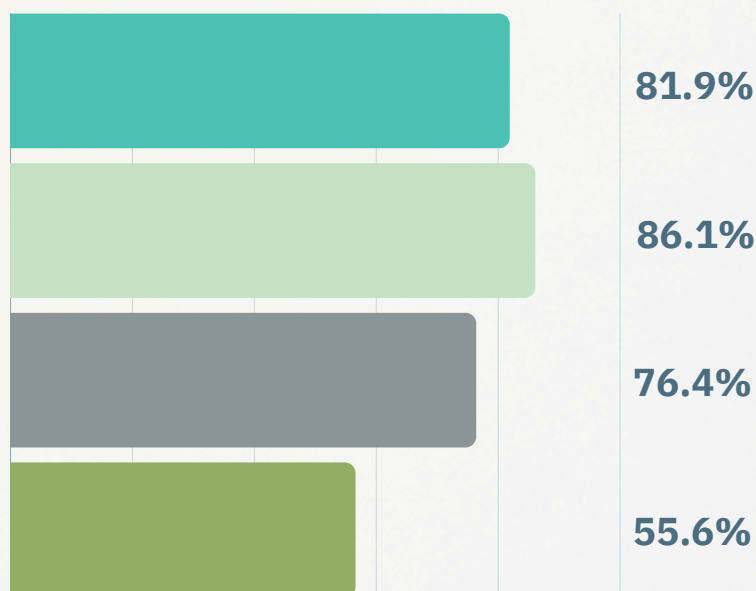
6. A mendoni se komuniteti është informuar në mënyrë të mjaftueshme për këtë projekt?

- Po
- Jo
- Nuk jam i/e sigurt

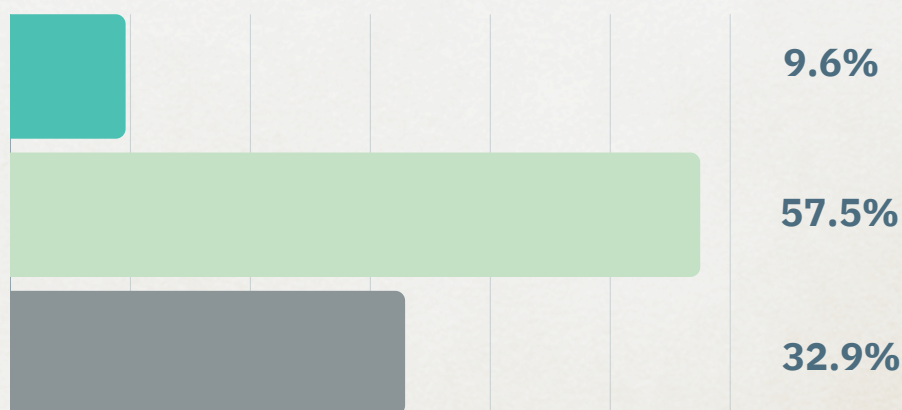
7. Cilat janë shqetësimet tuaja kryesore në lidhje me deponinë e re? (Mund të zgjedhësh më shumë se një opsion)

- Ndotja e ajrit dhe gazrat e emetuar
- Ndikimi në burimet ujore dhe tokën bujqësore
- Shëndeti publik
- Menaxhimi i mbetjeve dhe teknologjia e përdorur

8. A mendoni se deponia e re do të përmirësojë menaxhimin e mbetjeve në krahasim me atë aktuale?

- Po
- Jo
- Nuk jam i/e sigurt

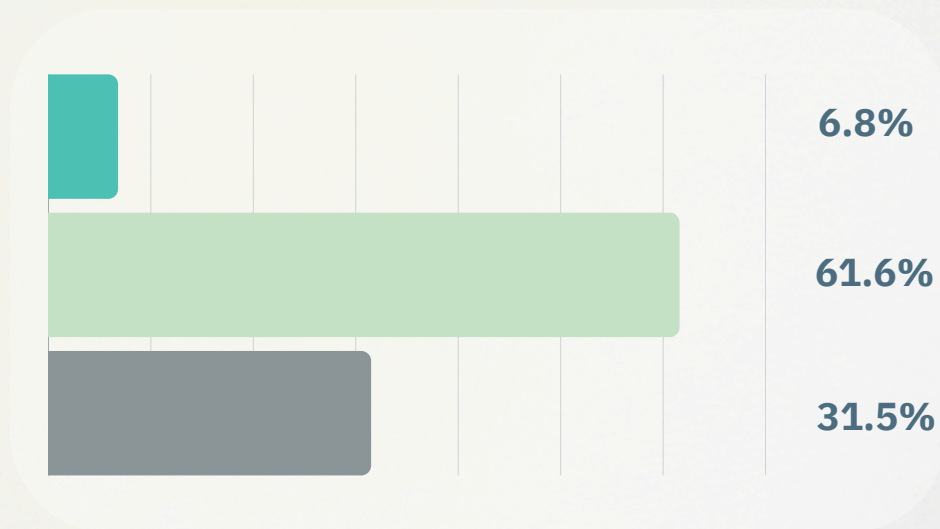

9. A besoni se institucionet përkatëse do të monitorojnë dhe zbatojnë masat e duhura për sigurinë mjedisore?

Po

Jo

Nuk jam i/e sigurt

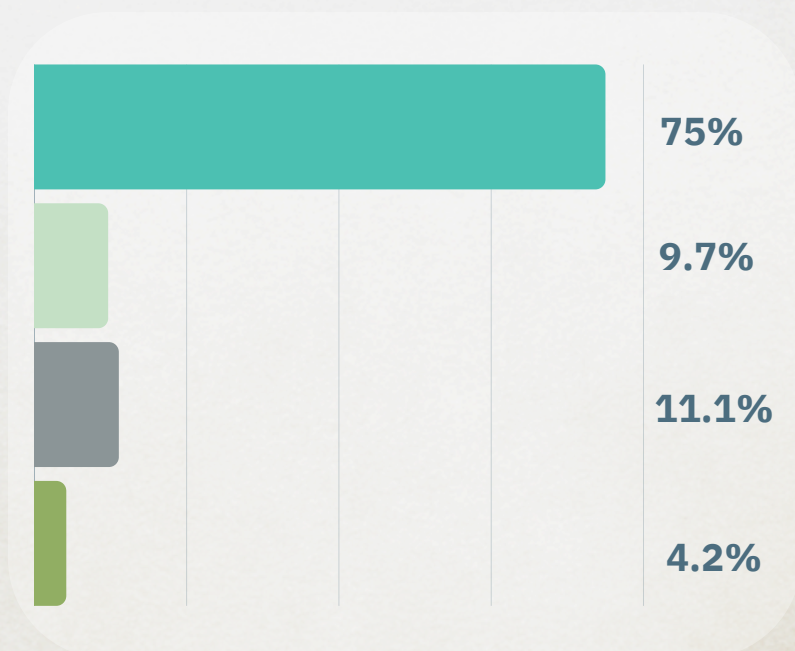
10. Sa të rëndësishme janë për ju masat mbrojtëse si ajrimi i gazrave dhe trajtimi i ujërave të ndotura?

Shumë të rëndësishme

Mjaft të rëndësishme

Pak të rëndësishme

Nuk janë të rëndësishme fare

Rezultatet nga anketimi me qytetarët e Prizrenit

1. A jeni të informuar për gjendjen e deponisë aktuale në Landovicë?

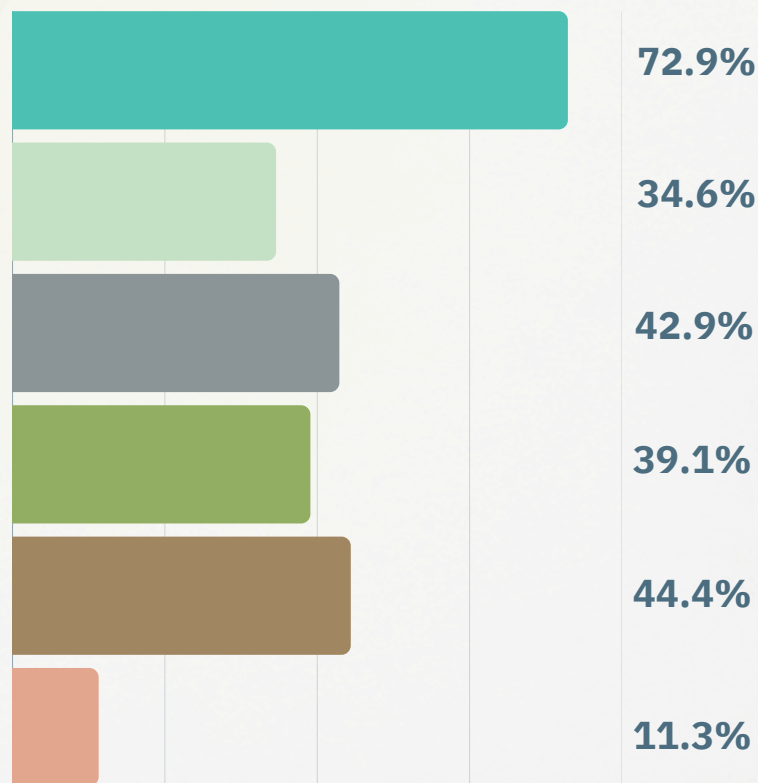

2. Si do ta vlerësonit menaxhimin e deponisë aktuale në Landovicë?

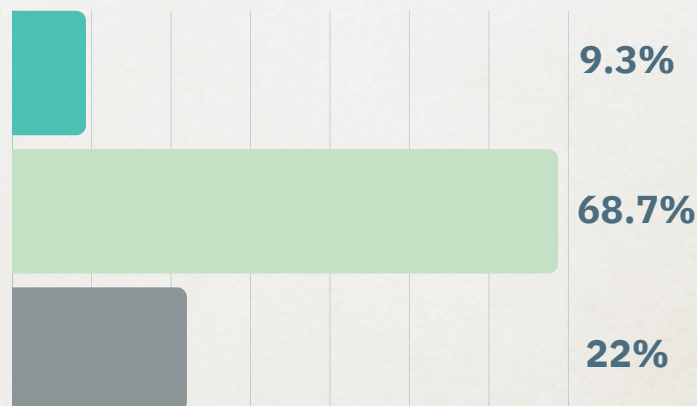
3. Cilat probleme keni hasur deri më tani për shkak të deponisë aktuale? (Mund të zgjedhësh më shumë se një opsion)

- Erë e rëndë dhe ndotje e ajrit
- Shpërndarje e mbetjeve përreth zonës
- Prania e kafshëve endacake
- Ndotje e ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore
- Rrezik për shëndetin publik
- Zhurmë dhe shqetësim për banorët përreth

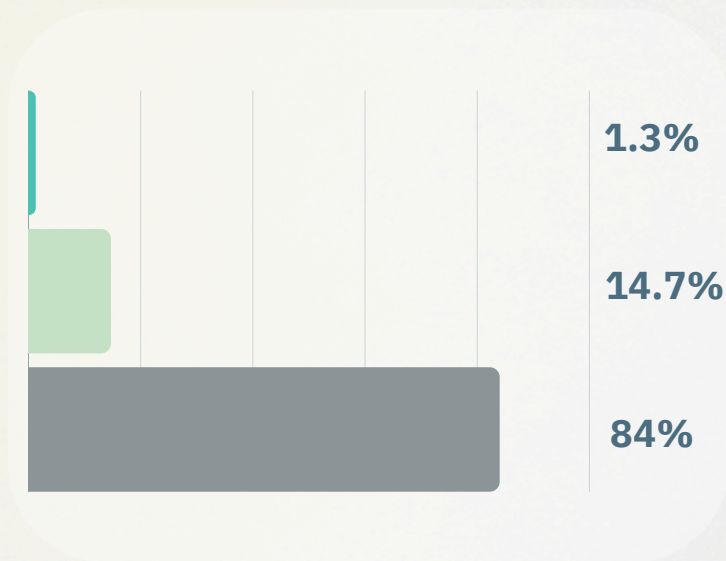
4. A jeni të informuar për projektin e deponisë së re në Landovicë?

- Po
- Jo, por do të doja të jap mendimin tim për projektin
- Kam dëgjuar diçka, por nuk kam informacion të detajuar

5. A keni marrë ndonjë ftesë për të marrë pjesë në debatin publik mbi deponinë?

- Po, kam marrë ftesë direkte
- Po, kam parë ftesën në uebfaqe apo rrjetet sociale
- Jo, nuk kam marrë ftesë

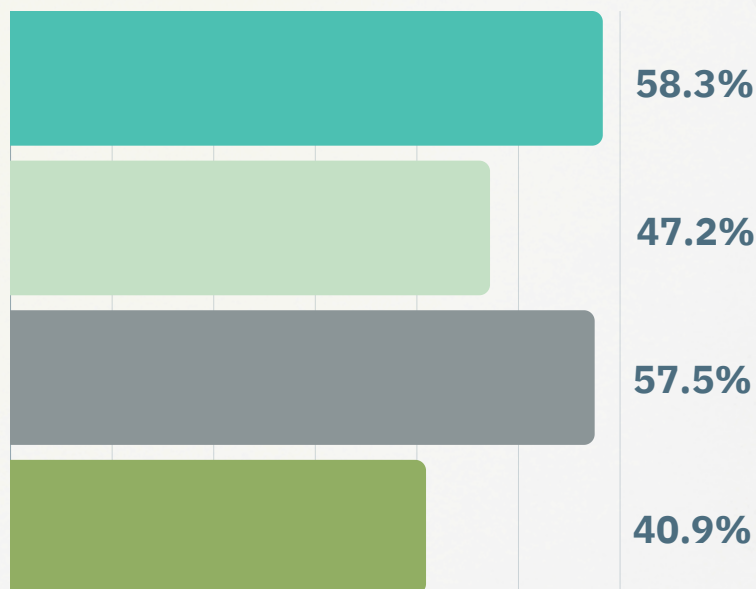
6. A mendoni se komuniteti është informuar në mënyrë të mjaftueshme për këtë projekt?

- Po
- Jo
- Nuk jam i/e sigurt

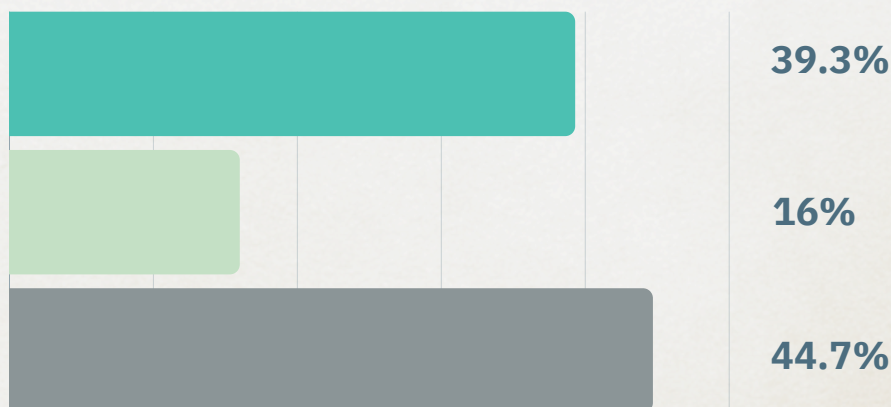
7. Cilat janë shqetësimet tuaja kryesore në lidhje me deponinë e re? (Mund të zgjedhësh më shumë se një opsjon)

- ☒ Ndotja e ajrit dhe gazrat e emetuar
- ☒ Ndikimi në burimet ujore dhe tokën bujqësore
- ☒ Shëndeti publik
- ☒ Menaxhimi i mbetjeve dhe teknologjia e përdorur

8. A mendoni se deponia e re do të përmirësojë menaxhimin e mbetjeve në krahasim me atë aktuale?

- ☒ Po
- ☒ Jo
- ☒ Nuk jam i/e sigurt

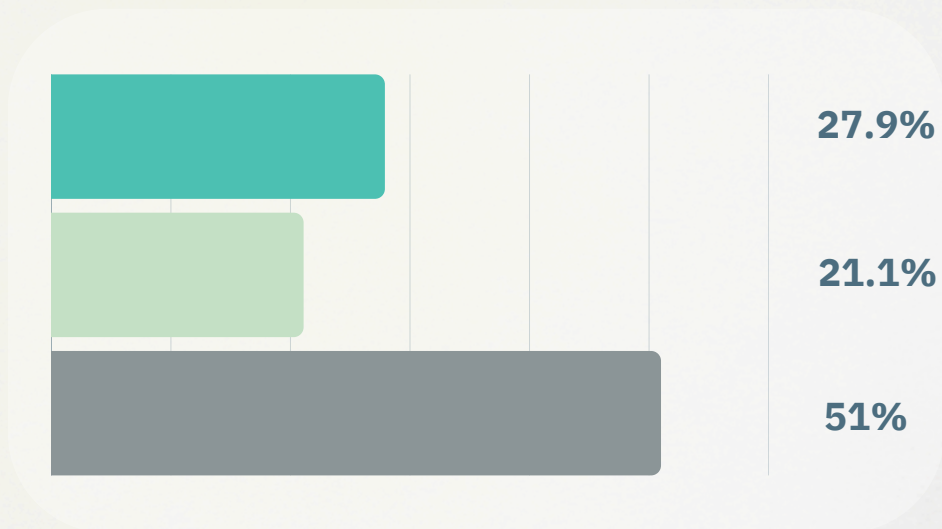

9. A besoni se institucionet përkatëse do të monitorojnë dhe zbatojnë masat e duhura për sigurinë mjedisore?

Po

Jo

Nuk jam i/e sigurt

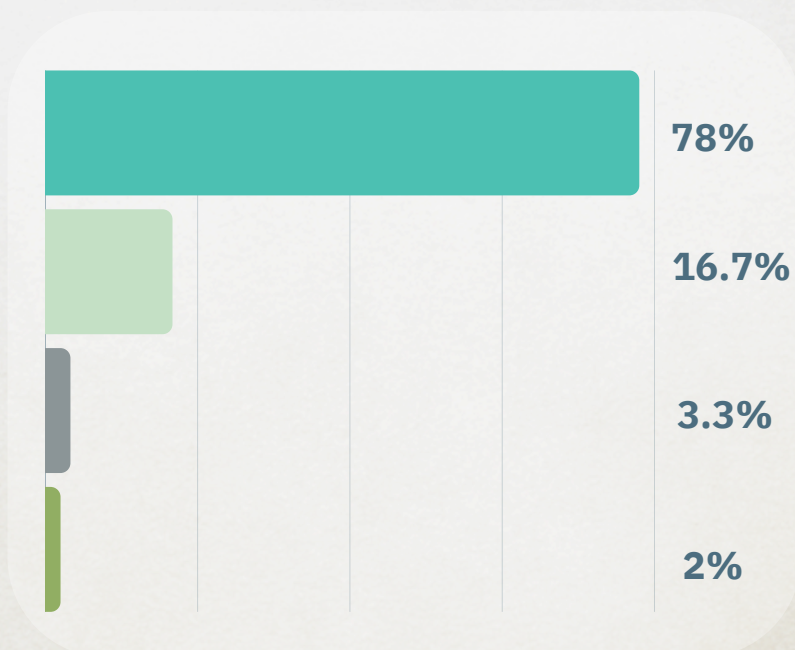
10. Sa të rëndësishme janë për ju masat mbrojtëse si ajrimi i gazrave dhe trajtimi i ujërave të ndotura?

Shumë të rëndësishme

Mjaft të rëndësishme

Pak të rëndësishme

Nuk janë të rëndësishme fare

Rezultatet e hulumtimit

Rezultatet e hulumtimit tregojnë shqetësim të theksuar të qytetarëve për mungesën e ndarjes dhe riciklimit të mbetjeve, si dhe për ndikimin negativ të deponisë në mjedis dhe shëndet. Pjesëmarrësit theksojnë mungesën e transparencës dhe informimit nga institucionet, si dhe përjashtimin e komunitetit nga proceset vendimmarrëse për projekte që ndikojnë drejtpërdrejt në jetën e tyre.

Rezultatet nga anketimi me banoret e Landovicës

- 74% e të anketuarve deklarojnë se janë të informuar për gjendjen e deponisë në Landovicë, ndërsa 14% kanë vetëm njohuri sipërfaqësore dhe 12% nuk janë të informuar por dëshirojnë të japin mendimin e tyre.
- Vetëm 6% e qytetarëve e vlerësojnë menaxhimin e deponisë si “mirë” ose “shumë mirë”, ndërsa 71% e konsiderojnë atë “shumë keq” dhe 13% “keq”.
- Më shumë se 97% kanë përjetuar erë të rëndë dhe ndotje ajri, 89% kanë hasur rrezik për shëndetin publik dhe prani të kafshëve endacake, ndërsa 86% kanë shqetësime për ndotjen e ujërave.
- Vetëm 27% janë të informuar për projektin e deponisë së re, ndërsa shumica (73%) nuk kanë informacion të mjaftueshëm ose nuk janë aspak të informuar.
- 88% nuk kanë marrë asnjë, çka tregon një përjashtim të theksuar të komunitetit nga diskutimi i projektit.
- 77% mendojnë se komuniteti nuk është informuar mjaftueshëm, ndërsa vetëm 4% besojnë të kundërtën.
- Ndikimi në burimet ujore dhe tokën bujqësore shqetëson 86% të pjesëmarrësve, ndotja e ajrit 82%, ndërsa 76% janë të shqetësuar për shëndetin publik.

- Vetëm 10% besojnë se deponia e re do të përmirësojë menaxhimin e mbetjeve, ndërsa 57% mendojnë të kundërtën dhe 33% janë të pasigurt.
- 62% nuk kanë besim se institucionet do të zbatojnë masat e duhura për mbrojtje mjedisore, ndërsa vetëm 7% shprehin besim.
- 75% e qytetarëve i konsiderojnë masat si ajrimi i gazrave dhe trajtimi i ujërave të ndotura “shumë të rëndësishme”, ndërsa vetëm 4% i vlerësojnë si të parëndësishme.
- Komentet e banorëve që jetojnë afër deponisë pasqyrojnë një pakënaqësi të thellë dhe një ndjenjë të fortë shqetësimi për planet e ndërtimit të një deponie të re në afërsi të vendbanimeve të tyre. Ata nuk e dëshirojnë në asnjë mënyrë shtimin e një deponie tjetër në zonën e tyre, duke theksuar se tashmë përballen me ndotje të ajrit, ndotje të ujit, erë të rëndë dhe rreziqe serioze për shëndetin publik. Mungesa e transparencës, përjashtimi i komunitetit nga vendimmarrja dhe historia e moszbatimit të masave mbrojtëse nga institucionet ka shtuar edhe më shumë mosbesimin. Këto komente tregojnë se komuniteti ndjehet i lënë pas dore dhe i ngarkuar padrejtësisht me barrën e mbetjeve të gjithë komunës, duke e konsideruar projektin si një rrezik shtesë, e jo si zgjidhje. Pakënaqësia është e dukshme dhe paralajmëron për nevojën urgjente të përfshirjes reale të komunitetit në çdo hap të mëtejshëm.

Rezultatet nga anketimi me qytetarët e Prizrenit

- 28% e të anketuarve janë të informuar për gjendjen e deponisë në Landovicë, ndërsa 48% nuk kanë informacion, por duan të japin mendimin e tyre, dhe 24% kanë njohuri sipërfaqësore. Kjo tregon një nevojë të theksuar për informim të gjerë dhe të thelluar të qytetarëve.
- Vetëm 8% e qytetarëve e vlerësojnë menaxhimin si “shumë mirë”, dhe 19% si “mirë”, ndërsa shumica, 33%, e vlerësojnë si “mesatar”, 27% si “keq” dhe 13% si “shumë keq”, duke reflektuar një perceptim përgjithësisht të dobët për menaxhimin aktual.
- Problemet më të theksuara që raportojnë qytetarët janë era e rëndë dhe ndotja e ajrit (73%), rreziku për shëndetin publik (44%) dhe prania e kafshëve endacake (43%), të cilat tregojnë ndikimin e madh negativ të deponisë në mjedis dhe shëndet publik.
- Vetëm 9% e të anketuarve janë të informuar për projektin e ri të deponisë, ndërsa 69% nuk janë të informuar por duan të japin mendim, dhe 22% kanë vetëm njohuri të pjesshme, duke dëshmuar mungesë të theksuar transparence për projektin.
- Vetëm 1% kanë marrë ftesë direkte dhe 15% e kanë parë online, ndërsa 84% nuk kanë marrë asnjë ftesë për debat publik. Kjo sugjeron përjashtimin e qytetarëve nga procesi vendimmarrës.
- Vetëm 6% e të anketuarve mendojnë se komuniteti është informuar mjaftueshëm, ndërsa 53% mendojnë se jo dhe 41% janë të pasigurt. Një tregues i qartë për mungesë informimi dhe përfshirjeje të komunitetit.

- Qytetarët shfaqin shqetësime të larta për ndotjen e ajrit (58%), ndikimin në burimet ujore dhe tokën bujqësore (47%) dhe shëndetin publik (58%), që nënvizon frikën e thellë për pasojat mjedisore dhe shëndetësore.
- Vetëm 39% mendojnë se deponia e re do të përmirësojë menaxhimin e mbetjeve, ndërsa 45% janë të pasigurt dhe 16% nuk besojnë në përmirësim. Kjo shpreh një shkallë të konsiderueshëm mosbesimi për projektin e ri.
- Vetëm 28% besojnë se institucionet do të zbatojnë masat e duhura për mbrojtje mjedisore, 21% nuk besojnë dhe 51% janë të pasigurt. Një shenjë e mungesës së besimit në autoritetet publike.
- 78% e qytetarëve i konsiderojnë masat mbrojtëse si ajrimi i gazrave dhe trajtimi i ujërave të ndotura si “shumë të rëndësishme”, dhe vetëm 2% si “të parëndësishme”, që tregon vetëdije të lartë për rëndësinë e këtyre masave.
- Komentet e qytetarëve janë të mbushura me shqetësime të thella lidhur me ndikimin mjedisor dhe social të projektit ku theksohet urgjenca për largimin e deponisë ekzistuese dhe përmirësimin e menaxhimit të mbeturinave. Pjesëmarrësit kërkojnë transparencë më të madhe, përfshirje të komunitetit, mbikëqyrje të rreptë dhe zbatim real të standardeve evropiane. Dominon një mosbesim i thellë ndaj institucioneve përgjegjëse me frikë se projekti nuk do të zbatohet siç është premtuar. Kjo reflekton jo vetëm një krizë mjedisore, por edhe një krizë të besimit dhe komunikimit mes institucioneve dhe qytetarëve, duke nënvizuar domosdoshmërinë për ndërmarrjen e veprimeve të menjëhershme dhe të qëndrueshme.

Përfundime:

1.Menaxhimi aktual i deponisë është shumë i dobët - Shumica e të anketuarve e vlerësojnë menaxhimin e deponisë si "shumë keq", duke treguar një pakënaqësi të madhe me mënyrën se si menaxhohen mbeturinat dhe pasojat që vijnë nga to.

2.Komuniteti është i informuar shumë pak - Shumë njerëz nuk janë të informuar për projektin e deponisë së re dhe nuk kanë marrë informacion të mjaftueshëm për debatet publike, duke nxjerrë në pah një mungesë të transparencës dhe angazhimit të qytetarëve.

3.Ka shqetësime serioze për shëndetin publik - Rreth 80% e të anketuarve shprehin shqetësim për ndikimin e deponisë në shëndetin publik, duke përfshirë rrezikun për sëmundje dhe probleme respiratore për shkak të ndotjes.

4.Problemet me ndotjen e ajrit dhe ujërave janë shumë të mëdha - Të anketuarit theksojnë se deponia aktuale shkakton ndotje të madhe ajri dhe ujërave, duke pasur pasojat të mëdha për mjedisin dhe shëndetin.

5.Mungesa e ftesave për debat publik - Shumica e të anketuarve nuk kanë marrë asnjë ftesë për të marrë pjesë në debatin publik mbi deponinë, kjo gjë tregon se qytetarët nuk janë përfshirë si duhet në procesin e vendimmarrjes.

6.Duke mos pasur mundësi ndarjeje dhe reciklimi, mbeturinat vazhdojnë të grumbullohen në një vend - Asnjë strukturë për ndarjen dhe reciklimin e mbetjeve nuk ekziston në nivel kombëtar duke e bërë menaxhimin e mbetjeve shumë të vështirë dhe duke përkeqësuar situatën e deponive.

7.Projektet e menaxhimit të mbetjeve duhet të jenë më të organizuara dhe të përdorin teknologji efikase - Pjesëmarrësit në anketë sugjerojnë përdorimin e teknologjive moderne për trajtimin e mbetjeve dhe zhvillimin e sistemeve për menaxhimin e gazrave dhe ujërave të ndotura.

8.Komuniteti është i shqetësuar për ndikimin e deponisë në burimet ujore dhe tokën bujqësore - Ndikimi i deponive në ujërat dhe tokën bujqësore është një shqetësim i madh për qytetarët të cilët kërkojnë mbrojtje më të madhe për këto burime natyrore.

9.Ndikimi në biodiversitetin dhe mjedisin është një shqetësim i madh - Shumë të anketuar janë të shqetësuar për ndotjen që ka ndikim të drejtpërdrejtë në biodiversitetin e rajonit dhe kërkojnë që të ndërmerren masa urgjente për të mbrojtur ekosistemet.

10.Përmirësimi i menaxhimit të mbetjeve është një kërkesë e rëndësishme - Pjesëmarrësit kërkojnë që menaxhimi i mbetjeve të përmirësohet në mënyrë të qëndrueshme dhe që proceset e reja të menaxhimit të jenë të mbështetura nga politika efikase dhe burime të mjaftueshme.

Rekomandime:

1.Krijimi i një sistemi të plotë për ndarjen dhe reciklimin e mbetjeve:

Duhet të zhvillohet një sistem i detyrueshëm për ndarjen e mbetjeve të riciklueshme nga ato jo-riciklueshme. Bizneset dhe familjet duhet të kenë mundësi për të ndarë mbeturinat e tyre përkatësisht në kategoritë përkatëse dhe të sigurohet që mbeturinat e riciklueshme të mbledhen dhe trajtohen veçmas.

2.Ndërtimi i një infrastrukture për grumbullimin dhe trajtimin e mbetjeve të riciklueshme:

Duhet të krijohen pika mbledhjeje të veçanta për mbeturinat që mund të riciklohen, si dhe qendra të specializuara për grumbullimin dhe trajtimin e tyre. Kjo mund të lehtësojë procesin e reciklimit dhe të kontribuoni në uljen e mbeturinave që deponohen.

3.Krijimi i një platforme edukative për ngritjen e ndërgjegjësimit:

Qytetarët, bizneset dhe shoqëria civile duhet të jenë të informuar për rëndësinë e ndarjes dhe reciklimit të mbetjeve. Kjo mund të arrihet nëpërmjet fushatave edukative dhe trajnimeve për të nxitur praktikën e ndarjes së mbeturinave.

4.Sigurimi i menaxhimit efikas të gazrave dhe ujërave të ndotura në deponinë e re:

Nëse ndërtimi i deponisë së re është i nevojshëm, është e rëndësishme që sistemi i menaxhimit të gazrave dhe trajtimit të ujërave të ndotura të jetë efikas dhe të zbatohet ashtu siç është premtuar në projektin e deponisë, për të shmangur ndotjen dhe rrezikun për mjedisin dhe shëndetin publik.

5.Nxitja e partneriteteve për krijimin e kompanive për menaxhimin e mbetjeve:

Duhet të krijohen mundësi për krijimin e kompanive që merren me mbledhjen, ndarjen dhe reciklimin e mbetjeve, duke mundësuar një zgjidhje të qëndrueshme dhe të koordinuar për menaxhimin e mbetjeve në nivel lokal dhe kombëtar.

6.Inkurajimi i përdorimit të energjisë së rinovueshme për menaxhimin e deponisë:

Duhet të sigurohet që deponitë të përdorin energji të rinovueshme për trajtimin e mbetjeve dhe për aktivitete të tjera që lidhen me menaxhimin e mbetjeve, për të minimizuar ndikimin në mjedis dhe për të rritur qëndrueshmërinë e projektit.

7.Përmirësimi i bashkëpunimit ndërmjet institucioneve dhe komunitetit:

Duhet të krijohet një mekanizëm i qartë për bashkëpunimin ndërmjet autoriteteve lokale, biznesit dhe komunitetit për të siguruar që menaxhimi i mbetjeve të jetë i efektshëm dhe në përputhje me nevojat dhe kërkesat e komunitetit.

8.Rritja e transparencës dhe informimit të publikut

Rekomandohet që institucionet përgjegjëse të përmirësojnë transparencën dhe të sigurojnë informim të vazhdueshëm dhe të qartë për publikun me projektet që kanë ndikim në jetën e përditshme të qytetarëve. Kjo përfshin publikimin e të dhënave, konsultime publike dhe përdorimin e platformave digjitale për të lehtësuar qasjen e qytetarëve në informacionin relevant.

Për EC:

EC Ma Ndryshe është organizatë me bazë në komunitet, e themeluar në vitin 2006, që angazhohet për zhvillim të qëndrueshëm me qasje gjithëpërfshirëse.

Aktivizmi i EC-it synon një Kosovë ku qeverisja demokratike është pjesëmarrëse, transparente dhe llogaridhënëse, duke siguruar që institucionet, komunitetet dhe palët e interesit të punojnë së bashku drejt një zhvillimi të qëndrueshëm.

Ky vizion promovon vendimmarrjen gjithëpërfshirëse, politika më të fuqishme dhe përfshirje më të madhe të publikut, duke siguruar që qëndrueshmëria të jetë pjesë përbërëse e qeverisjes si në nivel lokal, ashtu edhe në atë kombëtar.

Përmes koordinimit më të mirë institucional, hartimit të politikave të bazuara në dëshmi dhe angazhimit qytetar, angazhimi i EC-së synon të kapërcejë hendekun mes komuniteteve dhe institucioneve, duke siguruar që qeverisja e mirë të sjellë ndryshime të prekshme dhe afatgjata.

Deklarata e vizionit

“Fuqizimi i një Kosove elastike dhe gjithëpërfshirëse, ku komunitetet në mënyrë aktive formojnë institucione të qëndrueshme, të digjitalizuara dhe të ndërgjegjshme”.

Deklarata e misionit

“EC Ma Ndryshe përkrah qeverisjen demokratike dhe zhvillimin e qëndrueshëm në Kosovë duke nxitur zhvillimin e qëndrueshëm socio-ekonomik, kulturor dhe të gjelbër përmes edukimit digjital, kujdestarisë mjedisore, mobilizimit të komuniteteve, avokimit për vendimmarrje publike me pjesëmarrje dhe kultivimit të partneriteteve strategjike”.